

آشنایی با

صنایع صحنه

دانشگاه ملی پوزیتیوی
ترجمه و مشاوره علمی زکریا/ انیسیر دانشی مهر

راهنمایی جامع در تمامی زمینه‌های اجرایی طراحی صحنه و دکور
مدیریت و برنامه‌ریزی کارگاه‌ها
انتخاب و به کارگیری مواد و مصالح
ترسیم نقشه‌های اجرایی
کنترل هزینه‌ها

داوود فتحعلی بیگی، رئیس آموزش و پرورش و دکتر مجید قدمی
 تصویر نگار، تخصصی دکتر محمد جواد مهدوی نژاد
 انگلیسی گویا و تخصصی هوشیاری دکتر فرهاد
 مهندس یور، دکتر مسعود دلخواه، استاد داود کیانیان،
 استاد داود فتحعلی بیگی، استاد عبدالرحمن شماسی،
 استاد محمود فرهنگ، استاد رضا مهدوی زاده،
 استاد قربان نجفی، استاد فرشاد منظوفی نیا
انگلیسی هفت خطی گویا و تخصصی دکتر مجید
 قدمی، دکتر محمد جواد مهدوی نژاد
نگار نگاری گویا و تخصصی هوشیاری محمدرضا ترابی
نگار نگاری آموزش و سمیوار مستقیم، شهلا هاشمی
 کرملایی، اکرم اصفی
مطبعه الله خورشید چون طوایح چاپخانه علمی سمعی زاده
 روزانگار گویا و مریم صناعت

انتشار استوار و سبب (با استمهاده جزوه هری)

معاونت آموزشی حوزه هنری
انگلیسی با دستاویز و سخن
 نویسنده: دانیل ای. یونیزی
 مترجم: رضا مهدوی زاده / امیر هاشمی مهر

معاونت آموزشی حوزه هنری

انگلیسی با دستاویز و سخن

نویسنده: دانیل ای. یونیزی

مترجم: رضا مهدوی زاده / امیر هاشمی مهر

چاپ و صحافی: سپهر
 چاپ اول: ۱۳۸۱
 شمارهگان: ۱۱۰۰ نسخه
 شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۸۱۵۲-۸-۲۶
 قیمت: ۴۱۰۰ تومان
 نقل و چاپ نوشته‌ها منوط به اجازه رسمی از ناشر است.

سرشناسه: یونیزی، دانیل ای. ۱۹۵۱-

Tonazzi, Daniel A.
 عنوان و نام پدیدآور: آشنایی با صنایع محنت: ترجمه‌ای جامع
 در تمامی زمینه‌های اجرایی طراحی صنعت و دکور، مدیریت
 و برنامه‌ریزی کارگاه‌ها... / دانیل ای. یونیزی؛ ترجمه رضا
 مهدوی زاده، امیر هاشمی مهر.
 مشخصات نشر: تهران: اندیشه نوین، ۱۳۸۷.
 مشخصات ظاهری: [۱] ۱۲۴ ص.؛ مصور.
 شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۸۱۵۲-۸-۲۶
 وضعیت فهرست نویسی: خنیا.
 یادداشت نول: منابع.
 موضوع: تماشاخانه‌ها - سخنرانی و دکور - دستنامه‌ها.
 شناسه افزوده: مهدوی زاده، رضا، ۱۳۸۷ - مترجم.
 شناسه افزوده: هاشمی مهر، امیر - مترجم.
 رده‌بندی کنگره: ۹۱۳۸۷ / ص ۲ / ص ۰۹۱ / PNT
 رده‌بندی دیویی: ۶۲۲ / ۰۲۵
 شماره کتابشناسی ملی: ۱۳۱۴۰۹۸

نشانی: تهران خیابان حافظ، خیابان نرست، کوچه جمشید، چهارم ۷۴.
 صندوق پستی: ۱۱۳۴ - ۱۵۸۱۵ / تلفن: ۶۶۶۶۵۸۸
 تلفن مرکز پخش: (پنج خط) ۶۶۶۶۹۹۳ / اسکس: ۶۶۶۶۹۹۵
 www.iricap.com

در این کتاب که بر طبق نظام اندازه گیری امریکا نوشته شده است، علامت « ' » نشانه ی فوت و علامت « " » بیان گر اینچ است و علامت « / » به جای خط کسری استفاده شده است .

جدول تبدیلات متریک (متر و کیلوگرم)		
تبدیل شده	به	جهت تغییر
۲/۵۴	سانتی متر	اینچ
۰/۴	اینچ	سانتی متر
۳۰/۵	سانتی متر	فوت
۰/۰۳	فوت	سانتی متر
۰/۹	متر	یارد
۱/۱	یارد	متر
۶/۵۴	سانتی متر مربع	اینچ مربع
۰/۱۶	اینچ مربع	سانتی متر مربع
۰/۰۹	متر مربع	فوت مربع
۱۰/۸	فوت مربع	متر مربع
۰/۸	متر مربع	یارد مربع
۱/۲	یارد مربع	متر مربع
۰/۴۵	کیلوگرم	پوند
۲/۲	پوند	کیلوگرم
۲۸/۴	گرم	اونس
۰/۰۴	اونس	گرم

فهرست مطالب

۱۰۰	انباری دکورهای اوراق	مقدمه ناشر
فصل ۵	۴۸ ابزارهای برقی ثابت	مقدمه مترجمان
۱۰۱	۴۸ ابزارهای برقی قابل حمل	مقدمه
۱۰۲	۷۰ ابزارهای دستی	فصل ۱
الوار	۷۰ ابزارهای سوراخ کاری	تاریخچه ای از تجهیزات صنعتی برقی
فرآورده‌های صفحه‌ای (کامپوزیت‌ها)	۷۰ ابزارهای فلز کاری	یونان
کتیبه‌ها)	۷۰ جوش کاری	روم
۱۰۷	۷۰ ایمنی کارگاه	قرون وسطا
آهن آلات	۷۰ قوانین و مراحل ایمنی	قرون هجدهم، نوزدهم، و بیستم
پرو فیل	۷۲ محیط کارگاه	فصل ۲
لوله	۷۲ وسایل ایمنی کارکنان	صحنه
۱۰۸	۷۲ کارگاه تجاری	شکل‌های تاثیر
استیروفوم (یونولیت)	۷۲ کارگاه‌های غیرانتفاعی	صحنه قاب عکسی
بدبورد	۷۲ شرح وظایف	صحنه سه‌سویه
اکریلیک	فصل ۴	صحنه میدانی
لکزان	۷۷ نقشه‌های اجرایی	صحنه محیطی
اتافوم	۷۸ نقشه‌های مفصلی نگارشی شده	تجهیزات کارگاه
پلی یورتان فوم	۷۸ قراردادهای و نشانه‌های نقشه‌کشی	- سامانه‌های بالابر
PVC	۷۸ نقشه‌های طراح	- سطوح (کف) متحرک
۱۰۹	۷۸ نقشه‌های برش (مقاطع)	- پوشاننده‌ها
پارچه‌های دکور	۷۸ نقشه‌های نما	فصل ۳
پرده‌های صحنه	۷۸ نقشه‌های تفصیلی	کارگاه دکور
پارچه‌های ویژه	۷۸ نقشه‌های مصور	شکل کلی کارگاه
۱۱۲	۹۸ نقشه‌های ساخت	
میخ‌ها	۹۸ نقشه‌های کشی	

فصل ۸
۱۳۱ ابزار گردن دکور

۱۳۲ سخن پایانی

۱۳۳ واژه نامه

□ کتیبه‌ها و قرنیزها

□ ستون‌ها

□ درخت‌ها

□ سنگ‌ها

۱۳۷ سازدهانه‌ای که معمول وزن می‌شود

□ سکوها

□ واگن‌ها

□ سکوی شیب‌دار، واگن‌های چند تکه

و سکوی گردان

□ سازه‌های کف

□ سطوح شیب‌دار و صحنه زاویه‌دار

□ پله‌ها

۱۹۴ آماده‌سازی برای نقاشی

فصل ۷

۱۹۵ چیدمان و پرده‌های دکور

۱۹۶ اتصال سازه‌ها به یکدیگر

□ اتصال لت‌های سنتی

□ چوب اتکا

□ تکیه‌گاه

□ لت‌های استودیویی

۲۰۲ چیدمان دکورهای ثابت

۲۰۷ دکور متغیر

□ تغییر با استفاده از سازه‌های کف

□ تجهیزات بالا برنده

۲۱۹ استفاده از طاق‌های

□ منگنه‌ها

□ پیچ‌ها

□ چفت‌ها

□ چسب‌ها

□ یراق آلات

□ لولاها

□ چرخ‌ها

□ یراق آلات صحنه‌ای

□ سیم بوکسل و لوازم جانبی آن

۱۲۵ طاق‌های

فصل ۶

۱۲۷ شیوه‌های سازه و اجرای دکور

۱۲۸ اتصالات چوبی

۱۳۰ دکورهای بدون چهارچوب (مختص)

□ پرده‌های انتها، بال‌ها و پرده‌های سقفی

□ پرده‌های برش‌دار

۱۳۸ دکورهای اسکلت‌پشتی شده

□ لت‌ها

□ فهرست برش

□ لت‌های در و پنجره

□ لت‌های با روکش نرم

□ لت‌های استودیویی

□ دیوارهای خمیده

□ چهارچوب آهنی لت

□ سازه‌های سه‌بعدی

□ درها و پنجره‌ها

یکی از روش‌های کیفیت‌بخشی و ارتقاء سطح آموزش‌های هنری استفاده از منابع غنی و منطبق با اصول برنامه‌ریزی آموزشی و درسی و برخاسته از دانش روز و پاسخگو به نیازهای علاقه‌مندان به عرصه هنر و هنر دینی می‌باشد که در اکثر رشته‌های هنری به اذعان کارشناسان و صاحب‌نظران فنی خلاء آن کاملاً محسوس است.

معاونت آموزشی حوزه هنری با درک روشن از وضعیت موجود و با همت و تلاش هنرمندان به ویژه اساتید دانشگاهی بر آن است که گام‌های اساسی در جهت رفع مشکلات مذکور بردارد که محتوی حاضر اقدامی در این راستاست.

از آنجا که این حرکت بزرگ علمی بدون حمایت دلسوزان عرصه هنر و صاحب‌نظران دانشگاهی به موفقیت نخواهد رسید، لذا پیشاپیش از همه عزیزان هنرمند به ویژه صاحب‌نظران دانشگاهی دعوت می‌نماید با نظرات انتقادی و سازنده خویش این حرکت علمی را غنی بخشیده و ما را در ارائه محتوی و خدمات هنری غنی‌تر و کیفی‌تر به جامعه اسلامی رهنمون سازند.

دکتر مجید قدمی

معاون آموزشی حوزه هنری

مقدمه مترجمان

در دنیای حرفه‌ای که تمام مناسبات اجرایی کاملاً موشکافانه و تحلیل‌پذیر است، آشنایی با راهکارهای ارائه‌ی فکر و اندیشه در تمام فنون و هنرها از جمله تئاتر و طراحی صحنه امری اجتناب‌ناپذیر می‌نماید. درک مولفه‌هایی همچون نقشه‌های فنی و اجرایی، شناخت مواد، ابزارشناسی و نیز درک چگونگی بهره‌گیری از مولفه‌های فوق جهت ساخت و اجرای دکور باعث افزایش کیفیت اجرا، سرعت عمل و نظم و برنامه‌ریزی اجرا است.

عدم وجود کتب و منابع علمی و آموزشی در زمینه‌ی گرایش تخصصی طراحی صحنه و دکور و پیشنهاد تدریس واحد درسی شناخت مواد در دانشکده‌ی سینما و تئاتر از طریق دوست عزیز و فرهیخته‌ام جناب آقای شهرام زرگر بهترین بهانه برای ترجمه‌ی کتابی بود که سال‌ها انتظار ترجمه‌ی آن را می‌کشیدم. کتابی که با همکاری امیر هاشمی مهر به نتیجه رسید، جزء کتب درسی دانشگاه کالیفرنیا، لس‌آنجلس (UCLA) است و نویسنده‌ی آن سابقه‌ی طولانی در زمینه‌ی تدریس، طراحی و اجرای دکور دارد.

این کتاب علاوه بر اینکه منبعی علمی و دانشگاهی برای گرایش تخصصی طراحی صحنه و دانشجویان رشته‌ی نمایش است، می‌تواند راهکارهای اجرایی ارزشمندی را در اختیار متولیان و مدیران فرهنگی جهت سازمان‌دهی نظام‌مند و بهره‌گیری بهینه از یک کارگاه حرفه‌ای و یا آموزشی بگذارد.

ترجمه‌ی کتاب فوق بیش از ۱۲ ماه به طول انجامید که بخشی از این زمان به تطبیق و هماهنگ‌سازی اصطلاحات تخصصی و فنی مرتبط با مهندسی معماری و عمران بود. در همین جا فرصت را غنیمت می‌شمارم و از همراهی سرکار خانم شیرین بزرگمهر و نیز جناب آقای مصطفی یوسف‌زاده به خاطر برگرداندن اصطلاحات تخصصی مربوط به فصل ابزارشناسی قدردانی می‌کنم.

رضا مهدی‌زاده

خرداد ماه ۱۳۸۷

صنایع صحنه‌سازمان دهی و به‌کارگیری فنون متداول اجرایی با محیط موقتی و خیالی صحنه است. آن چیزی که نمایان‌گر دیواری سنگی و محکم است یا انبوهی از یک جنگل گرمسیری را نشان می‌دهد، برای شروع صحنه یا برنامه‌ی بعدی، با کشیدن طناب یا با جابه‌جایی واگن‌ها کنار می‌رود و این بخشی از جادویی است که مخاطب را به سرزمینی می‌برد که تنها در تئاتر امکان سفر به آن را دارد.

بسیاری از روش‌های اجرایی پایه که در این کتاب به آن‌ها پرداخته شده است، از سال‌ها قبل وجود داشته‌اند. اما با پیشرفت فناوری و گسترش ابزار و مواد جدید، روش‌های پیشرفته‌تری برای استفاده بر روی صحنه به کار گرفته شده‌اند و خواهند شد. با این وجود، ضرورت‌های به‌کارگیری این شیوه‌ها تا حدود زیادی ثابت مانده است.

معیارهای اصلی و تعیین‌کننده در طراحی و ساخت دکور برای صحنه شامل هزینه، زمان، امکان جابه‌جایی و ایجاد توهم واقعیت است. اشیای پیرامون ما یا ساخته‌ی بشرند و یا چیزهایی هستند که در طبیعت یافت می‌شوند. در دنیای تخیلی تئاتر و در ذهن بسیاری از طراحان با استعداد، موضوع‌هایی وجود دارد که فقط و فقط بر روی صحنه قابلیت آفرینش دارند. سازمان‌دهی اجرایی این موضوعات و نشانه‌ها به شیوه‌ای مناسب و قابل قبول، هدف نهایی صنایع صحنه است.

دکور خوب و فنون اجرایی مناسب چندین ویژگی پایه‌ای مشترک دارند. دکور خوب در مقایسه با مورد واقعی، که قرار است بازنمایی آن باشد، بسیار مقرون به‌صرفه است. بودجه‌ی ساخت و اندازه‌ی تالارها متفاوت است، با این حال در تمام تئاترها سعی می‌شود هزینه‌ای که صرف دکور می‌شود کنترل شود. ضرورت این کار این است که تقریباً تمام دکور پس از اجرایی مصرف می‌شود. پیش از قرن نوزدهم استفاده از دکورهایی که در انبار نگهداری می‌شدند متداول بود؛ هر تئاتر معمولاً یک دکور ثابت از جنگل و یا خیابان داشت که بارها و بارها برای تولیدات مختلف که به آن احتیاج داشتند استفاده می‌شد. با این حال، با تغییر الگوهای صحنه‌ای و بعد از اینکه دکور برای نمایش‌نامه‌ها یا نمایش‌های مختلف اختصاصی تر شد، استفاده از دکورهای انباری دیگر چندان مورد توجه قرار نگرفت. در اکثر موارد یک دکور، تنها برای یک نمایش مورد استفاده قرار می‌گیرد، مگر دکور گروه‌های اپرا و باله، که تمایل دارند مجموعه‌ای از آن‌ها برای استفاده‌ی مجدد فراهم کنند. اما حتی در اینجا نیز سبک‌های تازه پا به عرصه می‌گذارند، سلیق تغییر می‌کنند، شکل‌های جدید گسترش می‌یابند و یا اندیشه‌های جدید به میان می‌آیند و در بهترین حالت، یک دکور خاص، تنها چند سال دوام می‌یابد. ممکن است بتوان برخی اجزای یک دکور را

برای دکورهای دیگر به کار برد، اما به طور کلی، متون نمایشی مختلف و شیوه‌های اجرایی انتزاعی، مستلزم توجه به نیاز و ضرورت طرح‌های مختلف و متنوع هستند.

دکور صحنه باید سبک باشد. از آنجا که تغییر از صحنه‌ای به صحنه‌ی دیگر باید به سرعت و بدون نیاز به تجهیزات سنگین صورت گیرد، دکور باید سبک و قابل جابه‌جایی باشد. همچنین باید از استحکام لازم برخوردار باشد تا بتواند فشاری را که در نتیجه‌ی استفاده و حمل و نقل بر آن وارد می‌شود، تحمل کند. سازه‌ها بر روی صحنه باید در کاربری و فضا سازی شبیه خانه‌ای عمل کنند که بتوان در بالکن و یا طبقه‌ی دوم آن ایستاد اما در عین حال این یک خانه نیست، بلکه دکور است و در صورتی که به طور صحیح اجرا شده باشد، در عین حال که از استحکام لازم برخوردار است، به میزان کافی جهت بیرون بردن از صحنه، در فاصله‌ی ده دقیقه‌ای میان دو پرده، سبک خواهد بود.

دکور صحنه باید مختصر و کم حجم باشد. فضای صحنه که دکور را در خود جای می‌دهد، محدود است. صرف نظر از مقتضیات یک متن خاص و لو اینکه نیاز مند به نمایش گذاشتن سطح ماه، کوهی از رشته کوه‌های هیمالیا یا داخل ایستگاه راه‌آهن مرکزی باشد، دکور باید مطابق با صحنه و همساز با دیگر عناصر تکنیکی صحنه باشد. همچنین در بسیاری موارد، دکور باید امکان حمل و نقل با یک چرخ دستی را دارا باشد و یا در فضای محدود انبار جا بگیرد.

دکور صحنه باید دارای اجرایی ساده باشد. متخصصان حرفه‌ای در هر تئاتر، امتیاز ارزشمندی محسوب می‌شوند. این صنعتگران، کیفیت تولیدات شما را افزایش می‌دهند و استفاده‌ی درست از منابع را تضمین می‌کنند. اگرچه، سطح مهارت متخصصان صحنه، و به همین صورت در دسترس بودن آن‌ها در زمان و موقعیتی معین، مستلزم هزینه است. آشنایی با شیوه‌های اجرایی ساده و آموزش کافی نیاز به صنعتگران بسیار حرفه‌ای را کاهش می‌دهد.

شیوه‌های اجرایی دکور صحنه باید قابلیت انعطاف را داشته باشند. یک سازنده‌ی دکور فونونی را که برای ساخت یک قلعه به کار می‌گیرد در امکان است روز بعد برای ساخت یک جنگل، و پس از آن برای ساخت مکانی خیالی که تنها در ذهن یکی از شخصیت‌ها وجود دارد، مورد استفاده قرار دهد. انعطاف پذیری یکی از معیارهایی است که در این کتاب به آن پرداخته خواهد شد.

ارائه‌ی فرایند کامل اجرا یا راه‌حل برای هر یک از بخش‌هایی که ممکن است در اجرای یک نمایش با آن مواجه شوید، تنها در یک کتاب امری غیر ممکن است، اما این کتاب چهار چوبی در اختیار تان قرار می‌دهد که از طریق آن به پاسخ سئوالات احتمالی برسید. این مسئله بسیار مهم است که متخصص مسئول ساخت دکور باید به اندازه‌ی طراحی که قرار است اندیشه‌هایش به اجرا درآید، دارای تخیل قوی و خلاق باشد. این کتاب راهکارهای عملی استاندارد و پذیرفته‌شده‌ی بسیاری ارائه می‌کند، با این حال هر روز اندیشه‌های نو، راه‌حل‌های خلاق و شیوه‌های تازه پا به عرصه می‌گذارند. هر کجا موقعیت فراهم بود دست به تجربه بزنید.

هنگام به کارگیری شیوه‌های اجرایی، ویژگی‌های یک دکور خوب را که در بالا به آن‌ها اشاره شد به خاطر داشته باشید؛ به این شکل موفقیت شما در صنایع صحنه تضمین خواهد شد.